

ზღვისპირა კურორტების განვითარების ტენდენციები აჭარის მაგალითზე

„ს პ ე ქ ტ რ ი“ # 4, 2021, გვ. 78-86

„S P E C T R I“ # 4, 2021, pp. 78-86

ISSN 2587-4810

ელისაბედ ბალიაშვილი, ეკონომიკის აკადემიური
დოქტორი, საქართველოს დავით აღმაშენებლის
სახელობის უნივერსიტეტის ბიზნესისა და
ტექნოლოგიების სკოლის პროფესორი

ანოტაცია

ტურიზმი ეკონომიკის ერთ-ერთი მზარდი და მნიშვნელოვანი დარგია, ტურიზმის განვითარება ზრდის ქვეყნის ეკონომიკურ მაჩვენებელს, ქმნის ახალ სამუშაო ადგილებს, ხელს უწყობს ქვეყნის მოსახლეობის კულტურული დონის ამაღლებას და საკომუნიკაციო სისტემების განვითარებას. საქართველო ამ მხრივ რათქმაუნდა გამოირჩევა, აქვს ძალიან მრავალფეროვანი ბუნებრივი და კულტურული რესურსი, ჩვენი ქვეყანა არაერთი მნიშვნელოვანი გამოწვევის წინაშე დგას.

ნაშრომში განხილულია საქართველოს მნიშვნელოვანი ზღვისპირა რეგიონი - აჭარა - მისი მდგომარეობა, ახალი გამოწვევები, მისი განვითარების ძლიერი და სუსტი მხარეები, ხელშემწყობი და შემაფერხებელი ფაქტორები. ავტორს განხორციელებული ანალიზის საფუძველზე მოცემული აქვს გარკვეული რეკომენდაციები რეგიონის შემდგომი განვითარების მიმართულებით.

საკვანძო სიტყვები: რეკრეაციული ტურიზმი; კურორტი; საკურორტო ადგილი; ზღვისპირა სანაპირო ზოლი; სანიტარული დაცვის ზონა

გადმოკვეთავს რა ვიზიტორი მასპინძელი ქვეყნის საზღვარს, უკვე ტურისტად იქცევა, მაგრამ, მას ტურისტული მომსახურების გარდა, სჭირდება – მგზავრობა, კვება, დასვენება, განთავსება და სხვა. ამ სახის საჭიროებებს ტუროპერატორების დაკვეთით მას სხვა დარგის საწარმოები და ორგანიზაციები უსრულებენ¹.

„კურორტი ეწოდება ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებით (მინერალური წყალი, ტალახი, განსაკუთრებული კლიმატი) მდიდარ ადგილს, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი ინფრასტრუქტურა დასვენებისა და სამკურნალო-პროფილაქტიკური მიზნებისთვის

¹ ე. ბალიაშვილი, ტურიზმის კლასტერიზაციის პერსპექტივები საქართველოში, თბ., ჟურნალი ეკონომიკა, 2016, #7-8

აღნიშნული ფაქტორების გამოსაყენებლად.² ხოლო საკურორტო ადგილად ითვება „ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებით (მინერალური წყალი, ტალახი, განსაკუთრებული კლიმატი) მდიდარი ადგილი, რომელსაც არა აქვს შესაბამისი ინფრასტრუქტურა დასვენებისა და სამკურნალო-პროფილაქტიკური მიზნებისთვის აღნიშნული ფაქტორების გამოსაყენებლად.“² კლასიფიკაციის მიხედვით არსებობს კურორტის 3 ძირითად ჯგუფი:

- კლიმატური;
- ბალნეოლოგიურ-კლიმატური;
- ტალახით სამკურნალო.

აჭარის რეკრეაციულ მეურნეობაში, საქართველოს სხვა რეგიონებისაგან განსხვავებით, ტურისტულ-საექსკურსიო ფუნქციასთან ერთად მეტად მნიშვნელოვანია - საკურორტო. აჭარა ბუნებრივი პირობების მრავალფეროვნებით, მიმზიდველობითა და სილამაზით გამოირჩევა. ძირითადი რეკრეაციული საკურორტო ცენტრებია – ბათუმი, ჩაქვი, მახინჯაური ქობულეთი, მწვანე კონცხი, ციხისძირი, რომელთაც გააჩნიათ როგორც მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, ასევე, ზრდის ძალიან დიდი პერსპექტივები. აჭარა მდიდარია მინერალური წყაროებით. მთელი საქართველოსა და აჭარისთვის შავი ზღვის რესურსი უმნიშვნელოვანესი ბუნებრივი სიმდიდრეა, სანაპირო ხაზის სიგრძე 54 კმ-ზე არის გავრცელებული.³

მთავარი განმასხვავებელი ნიშნები, რომლითაც ზვის კლიმატი განსხვავდება სხვა ზონებიდან, მაღალი ატმოსფერული წნევაა. აგრეთვე, ჰაერი, რომელიც გამოირჩევა სისუფთავითა და უარყოფითი აეროიონებით, როგორც ზღვის, ისე მცენარეული წარმოშობის (იოდის, ბრომის, ქლორის და ა.შ.) მიკროელემენტებისა და მინერალური მარილების მაღალი კონცენტრაციით, მაღალი ტენიანობით, ოზონისა და მზის რადიაციის სიუხვით. „ზღვის წყლის შემადგენლობაში შედის მაკრო და მიკროელემენტების შემცველი ნივთიერებათა დიდი რაოდენობა, რომლებიც იდეალურია ადამიანის კანზე სამკურნალო ზემოქმედებისთვის.“³

გთავაზობთ აჭარის ზღვისპირა რამოდენიმე კურორტისა და საკურორტო ადგილის მოკლე დახასიათებას. მათ მიეკუთვნება:²

² ნ. სააკაშვილი, ი. თარხან-მოურავი, მ. ტაბიძე, ნ. ქუთათელაძე საქართველოს კურორტოგრაფია და საკურორტო თერაპია, თბ., 20011; გვ.23

² იქვე;

³<http://gobatumi.com/ka/seaside-adjara>

¹ნ. სააკაშვილი, ი. თარხან-მოურავი, მ. ტაბიძე, ნ. ქუთათელაძე საქართველოს კურორტოგრაფია და საკურორტო თერაპია, თბ., 20011; გვ. 27;

²<http://adjaratour.com/ge/tours-in-georgia/resorts-in-georgia>

✚ ზღვისპირა კურორტი **ბათუმი** - მდებარეობს ზღვის დონიდან 5 მ-ის სიმაღლეზე – კახაბრის დაბლობზე, რომელსაც აღმოსავლეთიდან ესაზღვრება შავშეთ-მესხეთის ქედები, ბათუმსა და თბილისს შორის 350 კმ-ია დაშორება. რელიეფი ძირითადად ვაკე-ბორცვიანია. კლიმატის ძირითადი სახე ზღვისპირა, ნოტიო სუბტროპიკული ჰავა უთოვლო ზამთრით და თბილი ზაფხულით.

✚ ზღვისპირა კურორტი **ქობულეთი** - შავი ზღვის სანაპირო ზოლში მდებარეობს 5 მეტრის სიმაღლეზე ზღვის დონიდან, აჭარა-იმერეთის ქედის ფერდობებზე, ბათუმიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით, 21 კმ-ის ქობულეთის ტერიტორიის ძირითადი ნაწილი ვაკეა. გამოირჩევა ნალექების საშუალო წლიური რაოდენობა შეადგენს 2514 მმ-ს. მცენარეების ძირითადი სახეა – სუბტროპიკული, დეკორატიული, ჩაისპლანტაციები. გამოირჩევა ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებით, მკურნალობის ძირითადი სახეობა – თალასოთერაპია არის.

✚ ზღვისპირა კურორტი **სარფი** - ბათუმიდან სამხრეთით, 18 კმ-ში მდებარეობს, საქართველო-თურქეთის სასაზღვრო გამშვებ პუნქტთან ახლოს. განსაკუთრებით პოპულარულია კურორტი სარფი ზღვაზე დასვენების მოყვარულთათვის, იდეალური პერიოდია ზაფხული და გაზაფხული. საკურორტო ადგილის სანაპირო ზოლში ზღვის წყალი განსაკუთრებულად გამჭვირვალეა, სხვა წყლის ნაპირებთან შედარებით.

✚ ზღვისპირა კურორტი **კვარიათი** ბათუმიდან სულ რაღაც 15 კმ-ში კახაბრის ვაკეზე მდებარეობს თურქეთის საზღვართან, ძირითადად მიდიან დამსვენებლები ზაფხულისა და შემოდგომის პერიოდში. საკურორტო ადგილის სანაპირო ზოლში ზღვის წყალი განსაკუთრებულად გამჭვირვალე და სუფთაა. მრავალფეროვანი წყალქვეშა სამყაროა კვარიათის საზღვაო ტერიტორიაზე.

✚ ზღვისპირა კურორტი **მწვანე კონცხი** - ხელვაჩაურის რაიონში მდებარეობს, ბათუმიდან 9 კილომეტრში ზღვის დონიდან 90 მ-ზე. მოიცავს შავი ზღვის სანაპირო ზოლს, მესხეთის ფერდობებს, მწვანე კონცხის რელიეფი მთაგორიანია. კლიმატი ნოტიო სუბტროპიკული, ამის გამო ზაფხული ძალიან თბილი, ნოტიო ზამთარი კი თითქმის უთოვლო და თბილი. მწვანე კონცხის ფლორასუბტროპიკული მცენარეებით არის წარმოდგენილი.

✚ ზღვისპირა კურორტი **მახინჯაური** მდებარეობს ხელვაჩაურის რაიონში. შავი ზღვის სანაპიროს ვიწრო ზოლზე, ქ. ბათუმიდან ჩრდილო-დასავლეთით 6 კმ-ის მანძილზე, ზღვის დონიდან – 15 მ. ვაკეზე. კლიმატი – ზღვისპირა, ნოტიო სუბტროპიკული. ზამთარი თბილი, უთოვლო, ხოლო ზაფხული ძალიან გამოირჩევა ტენიანობით და ნალექების რაოდენობით.

✚ ზღვისპირა კურორტი **ციხისძირი** - ქობულეთის რაიონის შემადგენელი თაგორიანი ნაწილია. მდებარეობს შავი ზღვის ვიწრო სანაპირო ზოლზე, ზღვის დონიდან 50 მეტრში. ზამთარი თბილი, უთოვლო. ზაფხული ძალიან თბილი, ნოტიო ჰავით. მცენარეებიდან

გავრცელებულია, სუბტროპიკული, დეკორატიული მცენარეები, ციტრუსის ბაღები და ჩაის პლანტაციები.

✚ ზღვისპირა კურორტი **ჩაქვი** - ვიზიტისთვის საუკეთესო დრო: გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა. 13 კმ-ის დაშორებით მდებარეობს ბათუმიდან, რომელიც ისტორიულად ქართული ჩაის სამშობლოდ მიიჩნევა. ფრინველებზე დაკვირვების მოყვარულთათვის დაბა ჩაქვის ტერიტორიაზე, სოფელი ჩაისუბანი, ცნობილი ადგილია ფრინველებზე დამკვირვებელთათვის, აჭარაში ჩამოსულ ტურისტებში დიდი პოპულარობით სარგებლობს ჩაქვის სანაპირო ზოლის მწვანეში ჩაფლული სასტუმროები და აგარაკები.¹⁴

რაც შეეხება აჭარის საკურორტო ადგილებს მათ მიეკუთვნება:

✚ კურორტი **ბეშუმი** -აჭარის მთიანეთის ნაწილი, მდებარეობს ხულოს რაიონში ზღვის დონიდან 1900 მ-ზე. ბეშუმი მთაგორიანი-რელიეფით არის წარმოდგენილი. რეგიონისათვის დამახასიათებელია ზომიერად მშრალი კლიმატი, ცივ ზამთარს უხვთოვლიანობა ახასიათებს. ბეშუმი გამოირჩევა ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორებით, მათგან ძირითადია მთის ჰავა. მკურნალობის სახეებიდან გავრცელებულია პასიური კლიმატოთერაპია.

✚ **გომარდული** ზღვის დონიდან 112 მეტრში, შუახევიდან დაახლოებით 23 კმ-ის მანძილზე მდებარეობს, გომარდულის ტერიტორია მთა-გორიანია. გავრცელებული არის ზომიერად ნოტიო კლიმატი, სწორედ ამის გამო, რეგიონი ხასიათდება თბილი და ხანგრძლივი ზამთრის პერიოდით, შეადრებით თბილი არის ზაფხული. მცენარეებიდან წარმოდგენილია წიწვოვანი ტყეები და ხეხილის ბაღებით, სწორედ ეს მრავალფეროვნება განაპირობებს კურორტის სამკურნალო თვისებებს. ძირითადი სამკურნალო ფაქტორები, რომლითაც კურორტი გამოირჩევა არის, საშუალო მთის ჰავა, გომარდულის მკურნალობის სახეობა პასიური კლიმატოთერაპია.

✚ **კოკოტაური** მდებარეობს – ქედის რაიონში. მდ. აჭარის წყლისხეობაში, ზღვის დონიდან 680 მეტრში, ბათუმიდან 25 კმ-ისმანძილზე. რელიეფი – მთაგორიანია, გავრცელებულია დაბალი მთის, სუბტროპიკული კლიმატი ძირითადად. ბუნებრივი პირობების გამო ზამთარი თბილი და თითქმის უთოვლოა, ხოლო ზაფხული თბილი, ზომიერად ნოტიო. მკურნალობის სახეობებიდან გამოირჩევა: მინერალური წყლით მკურნალობა (დაღევა), პასიური კლიმატოთერაპია.

როგორც ვხედავთ, აჭარის რეგიონს უხვად გააჩნია ტურისტული დანიშნულების ადგილი (კურორტი, საკურორტო ადგილი) რეკრეაციული ტურიზმის განსავითარებლად, მაგრამ თუ საქართველოს სტატისტიკური ეროვნული სამსახურის მონაცემებს

¹⁴<http://gobatumi.com>

გავანალიზებთ, მივხვდებით, რომ მოთხოვნა გამაჯანსაღებელ კურორტებზე არც თუ ისე მაღალია. კერძოდ, 2019-2020 წლებში პანდემიის გავრცელებამდე

1. აჭარის რეგიონში ტურისტების რაოდენობა - 3,7% -ით გაიზარდა წინა წლებთან (2017-2018წ.წ.) შედარებით;
2. ბოლო სამი წლის პერიოდში საქართველოს კურორტებზე მკურნალობისა და გაჯანსაღების მიზნით უცხოელი ტურისტების მხოლოდ 1% იყო ჩამოსული;
3. წლიური მოთხოვნა რეკრეაციულ კურორტებზე 1-2%-ს შეადგენს, მხოლოდ იშვიათ შემთხვევაშია ეს მაჩვენებელი დაახლოებით 10%-ის ტოლი.¹⁵

ზემოაღნიშნული დოკუმენტის საფუძველზე ირკვევა, რომ ძირითადად აჭარის კურორტებს მიმართავენ უცხო ქვეყნიდან ჩამოსული ტურისტები პროფილაქტიკის მიზნით, თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მათ არ გააჩნიათ ინფორმაცია ქართული რეკრეაციული კურორტების შესახებ. რაც შეეხება ადგილობრივ ვიზიტორებს, მათთვის ეს მომსახურება საკმაოდ ძვირია. მწირ ინფორმაციას ფლობენ აჭარის კურორტების შესახებ ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნების წარმომადგენელი ტურისტები. ეს კი უმეტესწილად გამოწვეულია საბჭოთა კავშირის პერიოდში საქართველოს კურორტების განვითარებითა და საერთო ბაზარზე ცნობადობით. ამასთანავე, საყურადღებოა ის ფაქტიც, რომ ტურისტები მოდიან არა უშუალოდ რომელიმე დაავადების სამკურნალოდ, არამედ - დასვენებისა და ჰაერის შეცვლის მიზნით, შემდგომ კი ადგილზე ხვდებით სხვადასხვა გამაჯანსაღებელი ცენტრები და მხოლოდ ამის შემდეგ იგებენ აღნიშნული კურორტების უნიკალური სამკურნალო თვისებების შესახებ. აქედან გამომდინარე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ აჭარაში ადგილი აქვს ფარულ მოთხოვნილებას რეკრეაციული ტურიზმის მიმართულებით.

საერთაშორისო ვიზიტორები ძირითადად ჩამოდიან მეზობელი (პოსტსაბჭოთა და აზიური) ქვეყნებიდან. ისინი ძირითადად ირჩევენ მთის კურორტებს, რაც შეიძლება აიხსნას იმ ფაქტორით, რომ ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში კლიმატი ძირითადად ცხელია და ირჩევენ ნოტიო ჰავას. აგრეთვე, ხაზი უნდა გავუსვათ იმ ფაქტს, რომ უცხოელი ტურისტები ძირითადად ჩამოდიან მცირე დროით საქართველოს ისტორიულ-კულტურული ძეგლების დასათვალიერებლად და მიუხედავად იმისა, რომ ეცნობიან ასევე რეკრეაციულ კურორტებს, ეს უფრო შეესაბამება კულტურულ ტურიზმს, ვიდრე რეკრეაციულს.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, წარმოგიდგენთ საქართველოს ზღვისპირა კურორტების SWOT ანალიზს, რათა უკეთ წარმოვაჩინოთ ხელშემწყობი და შემაფერხებელი ფაქტორები მათ განსავითარებლად (იხ. ცხრილი #1).

¹⁵საქართველოს სტატისტიკური ეროვნული სამსახური; წელიწდეული 2018-2019-2020; <https://www.geostat.ge/ka/single-archive/>

საქართველოს ზღვისპირა კურორტების „SWOT ანალიზი“⁶

მლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
➤ საკურორტო ადგილების მრავალფეროვნება და სიუხვე; ➤ უნიკალური სამკურნალო ფაქტორები; ➤ გეოგრაფიული განფენილობა; ➤ ბაზარზე არსებული მზარდი მოთხოვნა; ➤ ჯანსაღი გარემო; ➤ უპირატესობა მედიკამენტურ მკურნალობასთან შედარებით.	➤ აუთვისებული საკურორტო ადგილების სიმრავლე; ➤ განუვითარებელი ინფრასტრუქტურა; ➤ კვალიფიციური კადრების სიმცირე; ➤ არასაკმარისი ცნობადობა; ➤ არაინფორმირებულობა; რეკლამის არარსებობა; ➤ შეუსაბამობა საერთაშორისო სტანდარტებთან; ➤ არასწორი ფასწარმოქმნის პოლიტიკა; ➤ მძიმე სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობა კურორტებზე
შესაძლებლობები	მოსალოდნელი საფრთხეები
➤ ინფრასტრუქტურის განვითარება; ➤ კვალიფიციური კადრების მოძიება; ➤ სამუშაო ადგილების ზრდა; ➤ საზღვაო ტურიზმის პოპულარიზაცია; ➤ ტურიზმის მოცემულ სახეობაზე მოთხოვნის ზრდა; ➤ მედიკამენტური მკურნალობის ჩანაცვლება თერაპიული მკურნალობით; ➤ ეკოლოგიურად სუფთა გარემოს შექმნა; ➤ ინვესტიციების ზრდა; ➤ საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა; ზღვისპირა კურორტებზე არსებული რესურსების ეფექტური გამოყენება.	➤ ზღვისპირა საკურორტო ადგილებისა და კურორტების განადგურება; ➤ კურორტებზე არსებული რესურსების არასწორი გამოყენება; ➤ არაკვალიფიციური კადრები; ➤ არასწორი სახელმწიფო პოლიტიკა სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ტურიზმის განვითარებაში. ➤ ეპიდემია

როგორც ცხრილიდან ირკვევა, საქართველოს სამკურნალო კურორტებს, მიუხედავად მათი სიმრავლისა და უნიკალურობისა, მრავალი პრობლემა გააჩნია, რომელთა შორის უნდა გამოვყოთ - რესურსების აუთვისებლობა, გაუმართავი ინფრასტრუქტურა, რეკლამის არარსებობა და შეუსაბამობა საერთაშორისო სტანდარტებთან. კონკრეტულად კი:

🚦 ტურიზმის სექტორის სათანადოდ განვითარებას ძალიან აფერხებს გაუმართავი და მოუწესრიგებელი ინფრასტრუქტურა. არ არის სრულყოფილი სასტუმროთა და სააგენტოთა ქსელები, რის გამოც ფერხდება ტურისტების დაკმაყოფილება განთავსების ობიექტებით. ასევე, კერძო სექტორის უმეტესი ნაწილის სასტუმროების მომსახურების დონე კვლავ დაბალია.

¹ ცხრილი შედგენილია ავტორის მიერ

✚ გასათვალისწინებელია სატრანსპორტო სისტემაში არსებული პრობლემები. სატრანსპორტო ტრასები მოუწესრიგებელია, განუვითარებელია საზღვაო ტრანსპორტის სახეობები.

✚ სანაპირო ზოლის ზოგიერთ მონაკვეთზე შეინიშნება არადამაკმაყოფილებელი ჰიგიენური მდგომარეობა. არ ხდება სანაპიროს სათანადოდ დასუფთავება და სანიტარული ნორმების დაცვა სტანდარტების მიხედვით. ასევე, ძალიან ხშირია ზღვის დაბინძურება სხვადასხვა ნარჩენებით, რომელიც სერიოზულ საფრთხეს უქმნის დამსვენებელთა ჯანმრთელობას.

✚ საქართველოს ზღვისპირა კურორტების პოტენციალის შესახებ არ არსებობს სრულყოფილი საინფორმაციო ბაზა. აჭარის რეგიონის რამოდენიმე კურორტის გარდა, არ ხდება რეკლამისა და პროპაგანდის გაწევა დანარჩენ ზღვისპირა კურორტებზე. ამდენად, საჭიროა მათი მეტად პოპულარიზაცია.

✚ ქვეყანაში ტურიზმის უკეთ განსავითარებლად საჭიროა - საზოგადოების, მთავრობისა და უცხოელი და ადგილობრივი ინვესტორების კოორდინირებული მოქმედება.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ურიგო არ არის განვიხილოთ ქაჭარის ზღვისპირა კურორტების განვითარების პოლიტიკური ასპექტები. ყველასათვის ცნობილია, რომ მსოფლიოს მასშტაბით არ არსებობს ერთიანი საერთაშორისო ტიპის რეგულაცია, რომელიც დაარეგულირებდა სამართლებრივი ასპექტებით ტურიზმის სფეროს.

გაეროს სისტემაში არსებობს შესაბამისი ინსტიტუტი, რომელიც ცნობილია მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის სახელით. „იგი ხელს უწყობს პასუხისმგებლიანი, მდგრადი და ყველასათვის ხელმისაწვდომი ტურიზმის განვითარებას. ცდილობს ტურიზმის როლის წარმოჩენას ეკონომიკური ზრდის, ინკლუზიური განვითარების და გარემოს დაცვის მიმართულებით.“¹⁷

საქართველოს კანონმდებლობა სხვადასხვა ნორმატიული აქტით არეგულირებს ტურიზმის სექტორს და მასში ჩართული პირების საქმიანობას, ეს ყველაფერი ხდება შესაბამისი კანონის მიხედვით, მაგრამ ცალკეული აქტი არ არსებობს უშუალოდ ამ სფეროს დასარეგულირებლად, ნაწილობრივ ხდება რეალურად ტურიზმის სფეროს რეგულირება, აქედან გამომდინარე, საჭიროა უახლესი კანონის შექმნა, რომელიც დააკმაყოფილებს ტურიზმის თანამედროვე გამოწვევებს.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონმდებლობა ტურიზმის დარგში ცალკე მსჯელობის საგანია, იქედან გამომდინარე, რომ გარკვეულ საკითხებს დამოუკიდებლად წყვეტენ აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ორგანოები, მათ გააჩნიათ

¹⁷<https://gnta.ge/ge/authors/მსოფლიო-ტურიზმის-ორგანიზაცია/>

საკუთარი მარეგულირებელი დოკუმენტი, რომელიც აჭარის საკანონმდებლო ორგანომ მიიღო 2007 წელს. შესაბამისად, ძირითადი საკითხები თანხვედრაში მოდის საქართველოს კანონთან, მაგრამ რეგიონის დონეზე საკანონმდებლო მოწესრიგება და პრიორიტეტების განსაზღვრა, ისევე, როგორც რეგიონული პოლიტიკის და მიმართულებების დადგენა - მთლიანად ავტონომიურ ხელისუფლებას არის მიკუთვნებული.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კანონის „კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარული დაცვის ზონების შესახებ“ აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში სანიტარული დაცვის ზონების დადგენას აკისრებს შესაბამის აღმასრულებელი ხელისუფლების უფლებამოსილ ორგანოებს საქართველოს ტურიზმის ეროვნულ ადმინისტრაციასთან შეთანხმებით, ეს ორგანოები კი მათ დასამტკიცებლად წარუდგენენ საქართველოს მთავრობას, თუმცა ადგილობრივი კანონმდებლობა არც შესაბამის ორგანოს და არც წარდგენის პროცედურებს იმისათვის, რომ ტურიზმიდან შემოსული შემოსავლები უფრო მეტად გაიზარდოს.

ამდენად, საჭიროა ახალი რეგულაციების შემოღება, ზემოაღნიშნული დოკუმენტის განახლება და ცვლილებების შეტანა ტურიზმის განვითარების პოლიტიკაში, ძველი კანონი რეალურად ვერანაირად ვერ უზრუნველყოფს ახალი გამოწვევების წინაშე მდგარი ეკონომიკის ამ დარგის - ტურიზმის ხელშეწყობას. თანაც ყურადღება მისაქცევია იმ ფაქტზე, რომ უკანასკნელი წლების მანძილზე აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტი ტურიზმს ყოველთვის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ სექტორად ასახელებს, რითაც ხაზს უსვამს მის მნიშვნელობას რეგიონის განვითარებისთვის.

ყურადღება გასამახვილებელია კიდევ ერთ მნიშვნელოვან საკვანძო საკითხზე. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტი ანხორციელებს კურორტებზე ტურიზმის განვითარებისა და მოვლა-პატრონობის ერთიან პოლიტიკას, რომელიც მიმართული უნდა იყოს კურორტების განვითარების სრულყოფისკენ, მაგრამ შიდა ტურიზმის განვითარებას ხელს უშლის ტურიზმის ინდუსტრიაში არსებული ბიზნეს-ერთეულების მიერ შეთავაზებულ მომსახურებებზე არსებული მაღალი ფასები და მომსახურების დაბალი ხარისხი. რაც შეეხება სანაპირო ზონას, აქაც დიდი პრობლემა იკვეთება ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებთან მიმართებაში, როგორიცაა: გამტარუნარიანობა, მდგრადობის შენარჩუნება და ნარჩენების მართვა.

მიუხედავად იმისა, რომ აჭარის რეგიონს შემუშავებული აქვს გარკვეული რეგულაციები, მაინც დიდ პრობლემად რჩება ადამიანის ნეგატიური ზემოქმედება გარემოზე. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, საქართველოში არსებობს კანონი „კურორტებისა და საკურორტო ადგილების დაცვის შესახებ“, რომელშიც მითითებულია, რომ „სანიტარული

დაცვის ზონები დგინდება ყველა კურორტისა და საკურორტე ადგილისთვის. კლიმატური ზონის ტერიტორიაზე ნებადართული არის ნებისმიერი სახის სამუშაოების დაშვება, რაც უარყოფითად არ იმოქმედებს საკურორტე ადგილზე.⁸

წინამდებარე კანონი ნაწილობრივ არეგულირებს ზღვისპირა კურორტების დაცვას, რომლის მიხედვითაც უნდა არსებობდეს შესაბამისი სახის უწყება, რომელიც დაადგენს მკაცრი ზედამხედველობისა და მუდმივი მეთვალყურეობის ზოლების საზღვრებს. სანაპირო ზონის სივრცით-ტერიტორიული განვითარების რეგლამენტს და განსაზღვრავს ზღვის სანაპიროს დაცვის ღონისძიებებს. მაგრამ რეალურად კვლავ დიდ პრობლემად რჩება, ზღვის სანაპირო ზოლის და წყლის ნარჩენების მართვა, ფლორისა და ფაუნის დაცვა. არსებული კანონი, რომლითაც რეგულირდება აჭარის ზღვისპირა კურორტები და საკურორტო ადგილები, მეტად მოძველებულია, ამდენად, ის საჭიროებს გარკვეული ცვლილებების გატარებას.

შავი ზღვის სანაპირო ზონაში უნდა განხორციელდეს ახალი, თანამედროვე ინფრასტრუქტურული ობიექტები, რომელთა განვითარებისთვისაც უნდა იქნეს გამოყენებული ისეთი სტანდარტები, რომელიც შეესაბამება მსოფლიო სანაპირო ზონის მენეჯმენტს და არეგულირებს ზღვისპირა კურორტებს.

და ბოლოს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შესაბამისმა უწყებებმა და კერძო სექტორის წარმომადგენლებმა ერთობლივად უნდა იმოქმედონ, რათა შეიმუშაონ სანაპირო ზონის ეფექტური მენეჯმენტის პოლიტიკა, რომელიც დაარეგულირებს შემდეგ უარყოფით ფაქტორებს:

1. რესურსების გამოყენებასთან დაკავშირებულ კონფლიქტებს;
2. გარემოს დაბინძურებასა და რესურსების დეგრადაციით გამოწვეულ პრობლემებს;
3. უსაფრთხოების საკითხებს;
4. სანაპირო ზონის რეზიდენტთა დონეს;
5. სანაპირო ზონაში არსებული ინდუსტრიებისა და ეკოსისტემების გრძელვადიან მდგრადობის საკითხებს;
6. ადმინისტრაციულ მდგრადობას;
7. მომავალ გამოწვევებს.

¹კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარიული დაცვის ზონების შესახებ

დასკვნა

საქართველოს ძალიან დიდი რესურსი გააჩნია ზღვისპირა კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სახით, თუმცა არსებობს მრავალი ნეგატიური ფაქტორი, რომელიც აფერხებს საზღვაო ტურიზმის უფრო მეტად განვითარებასა და სრულყოფას.

იმისათვის, რომ სათანადოდ განვითარდეს ტურიზმის სექტორი, კერძოდ, ზღვისპირა კურორტები და ეფექტურად იქნეს გამოყენებული არსებული სამკურნალო დანიშნულების რესურსი, საჭიროა ქმედითი მასტიმულირებელი ღონისძიებების დასახვა და სწრაფად გატარება. კერძოდ:

- უნდა ჩამოყალიბდეს თანამედროვე მართვის სტრატეგიები და განხორციელდეს ცვლილებები საქართველოს კანონში ტურიზმისა და კურორტების შესახებ;
- განხორციელდეს ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მოზიდული იქნეს ინვესტიციები ტურიზმის სექტორში;
- აუცილებელია გაუმჯობესდეს საგზაო სისტემა, განსაკუთრებით მაღალმთიან და შედარებით ძნელად მისადგომ ადგილებში, რადგან სამკურნალო ტურიზმის განვითარებისათვის მნიშვნელოვანი პოტენციალი სწორედ მაღალმთიან რეგიონებშია თავმოყრილი;
- მოხდეს საზღვაო კურორტების მეტად პოპულარიზაცია, რათა გაიზარდოს რეგიონის ცნობადობა მსოფლიო ბაზარზე;
- განხორციელდეს ტურიზმის ინდუსტრიაში მომუშავე პერსონალის გადამზადება;
- შეიქმნას სასტუმროებისა და სააგენტოებისთვის სრულყოფილი საინფორმაციო ელექტრონული ბაზა, რომელიც ინტერნეტის საშუალებით ხელმისაწვდომი იქნება მსოფლიოს ნებისმიერი მცხოვრებისათვის;
- დაწესდეს ხარისხის მაკონტროლებელი ორგანოები და შეიქმნას სტანდარტები, რომლებიც ხელს შეუწყობს მომსახურების დონის ამაღლებას.

Trends in the development of seaside resorts on the example of Adjara

Elisabed Baliashvili, Academic Doctor of Economics,
Professor at the School of Business and Technology
David Aghmashenebeli University of Georgia

Annotation

The tourism is one of the growing an important sector in the world economy, the development of tourism supports, to the growing country's economy, new job creation, raising the cultural level of the country's population and development of communication systems. Of course Georgia usually exceptional. Georgia has diverse nature and cultural resource, our country has many important challenges.

In the papers discuss the important coastal region Adjara, its challenges, strengths and weaknesses, Contributing and hindering factors. Based on the analysis performed by the author, has some recommendations for further development of the region.

Key words: Recreational tourism; Resort; Resort place; Seaside; Sanitary protection zones

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ნ. სააკაშვილი, ი. თარხან-მოურავი, მ. ტაბიძე, ნ. ქუთათელაძე საქართველოს კურორტოგრაფია და საკურორტო თერაპია, თბ., 20011;
2. ე. ბალიაშვილი, ტურიზმის კლასტერიზაციის პერსპექტივები საქართველოში, თბ., ჟურნალი ეკონომიკა, 2016, #7-8. ISSN 0206-2828
3. საქართველოს კანონი - კურორტებისა და საკურორტო ადგილების სანიტარიული დაცვის ზონების შესახებ, თბ., 1998;
4. საქართველოს კანონი ტურიზმისა და კურორტების შესახებ, თბ., 1997წ
5. საქართველოს ზღვისა და მდინარეთა ნაპირების რეგულირებისა და საინჟინრო დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე; თბ., 2006;
6. აფროდიტა კვაშილავა -ცეკვავა კურორტები ნარკვევი 2011;
7. აჭარის კლიმატის ცვლილებების სტრატეგია, თბ., 2013;
8. ტურიზმის რეგულირება, პრიორიტეტული დარგის მოძველებული კანონმდებლობა, ბათუმი., 2017 წელი;
9. საქართველოს სტატისტიკური ეროვნული სამსახური; წელიწდეული 2018-2019-2020;
10. <https://www.geostat.ge/ka/single-archive/>
11. <https://gnta.ge/ge/authors/მსოფლიო-ტურიზმის-ორგანიზაცია/>
12. <http://gobatumi.com>